MILLISEID ÜLESANDEID TÄIDAB TÖÖTERVISHOIUARST?

KUIDAS PEAB TÖÖANDJA KAITSMA TÖÖTAJA TERVIST?

KES HAKKAB EHITAMA UUSI ERIHOOLDEASUTUSI?

KUHU TULEB ESITADA ABIVAHENDITE ERITAOTLUSED?

JAANUAR 2016

PUUTEPUNKTID

SÕLTUMATU AJAKIRI, MIS VÕITLEB ERIVAJADUSTEGA INIMESTE ÕIGUSTE EEST
KÕIK EESTI PUUETEGA INIMESED, NENDE LÄHEDASED JA NENDEGA TEGELEVAD SPETSIALISTID – ÜHINEGE!
NR 44

Viimsi Raamatukogu

BULLS

VALLANDATUD TÖÖVÕIME VÄHENEMISE TÕTTU

PÕLETAVAID TEEMASID JÄRGMISES NUMBRIS:

MIKS EI RAJATA EESTIS LIIKUMISPUUDEGA NOORTELE TUGIKODUSID?
KAS 8 TUNDI KOOS ABISTAJAGA TÖÖL KÄIMINE TASUB ENNAST ÄRA?
KAS ERIVAJADUSTEGA TÖÖTAJA VALLANDAMINE TEHAKSE RASKEMAKS?

KUIDAS ELADA 180 EUROGA?

Seekordses ajakirjas tõstatame uue probleemi, mis haakub valusalt 1. juulil käivituva töövõimereformiga. Meile hakkas juba sügisel laekuma teateid puuetega inimestelt, kellele oli töökoht üles öeldud pärast visiiti töötervishoiuarsti juurde. Seadus on juba mõnda aega ette näinud, et tööandjad peavad laskma vähemalt kord kolme aasta tagant oma töötajate tervist kontrollida. Töötervishoiuarst võrdleb töötaja terviseseisundit tema töö iseloomu ja töötingimustega ning kui ta leiab, et töö halvendab tervist, vormistab vastava otsuse. See on töötajale ja tööandjale kohustuslik: inimest ei tohi enam tööle lubada.

Muidugi pole tööandjal kohustust inimest vallandada. Vastupidi, ta peab tegema kõik võimaliku, et muuta töökeskkonda ja töötingimusi või pakkuda inimesele muud tööd – sinnani, kuni see on võimalik ega too kaasa ebamõistlikke kulutusi. Kui võimalik ei ole, lubab seadus töölepingu üles öelda.

Kust läheb aga võimalikkusevõimatuse piir, pole praegustest seadustest selge. Eriti keeruliseks läheb asi siis, kui tööle tulebki juba vähenenud töövõimega inimene. Kui palju on töid ja töökohti, millel leiva teenimine on tervisekahjustusega inimestele täiesti turvaline, tagades samal ajal ettevõtetele efektiivsuse ja kasumi? Kui palju niisuguseid töökohti õnnestub töövõimereformi meetmetega juurde luua?

Tööandja peab tagama, et töö tervist ei riku, aga tema jaoks võib olla riskivabam jukerdava tervisega töötajast vabaneda, kui saada hiljem süüdistus ta niigi hapra tervise halvendamise eest. Kuidas aga elada tööta jäänuna 180 euroga?

Tiina Kangro, PEATOIMETAJA

UUS ABIVAHENDIKORD LÄBIB INTENSIIVRAVI

Kolm aastat küpsetatud, kuid siiski toorelt käivitatud abivahendisüsteem vallandas õnneks juba esimese paari tööpäevaga nii suure šokilaine, et poliitikud-ametnikud olid sunnitud muud tööd kõrvale heitma ja remonttööde kallale asuma.

Kõigepealt asendati puuetega laste peredele saadetud astronoomilise suurusega rendiarved kas päris või enam-vähem eelmise aasta mõõtu arvetega. Sellest kujunes välja rutiin, et kõik abivahendikasutajad, kellele vajalikud tooted on uutest piirhindadest oluliselt kallimad, peavadki kasutama eritaotluse esitamist, kui ei suuda/soovi hinnavahet ise kinni maksta (vt täpsemalt lk 5).

Erimenetlus oli tegelikult uues seaduses juba kirjas, kuid algselt oli see ette nähtud vaid toimetulekuraskustes ostjatele, kel tuli vaesust tõendada toimetulekutoetuse saamisega. Nüüd laiendati eritaotlemist kõigile, kes kasutavad riiklikust piirhinnast oluliselt kallima hinnaga abivahendeid.

Ajutine mööndus tehti ka tõendite kohta. Oma igakuiseid oste tegemas käivad kliendid võivad uue arstitõendi tuua viie kuu jooksul. NB! Uutel klientidel peab arstitõend siiski kohe kaasas olema – muidu tooteid soodustusega ei saa.

Samuti võib arstitõend olla aasta lõpuni ISO-koodideta, kuid siiski tuvastatav. Kui arst kirjutab tõendile näiteks „inkotooted", võib abivahendifirma kliendi vajadusest lähtudes müüa ka nahahooldustooteid jne. Kui aga tõendil ei ole konkreetselt kirjas, milline abivahend on vajalik, peab klienditeenindaja ise selgitama välja vajaliku abivahendi ja hiljem sotsiaalkindlustusametile teada andma, milline arst on puuduliku arstitõendi kirjutanud – siis saab sotsiaalkindlustusamet neid koolitada jne.

Edasine plaan on järgmine: märtsi lõpuni jälgitakse ettevõtete müügi- ja rendiaruandeid ning kui leitakse mingi abivahend, mille piirhind on tõesti liiga madal, siis vaadatakse need juhtumid üle aprillis-mais ja võib-olla järgneb sellele määruse hinnaloetelu muudatus teisest poolaastast. Samuti hakatakse analüüsima kogu süsteemi valdkondade kaupa (üüriteenus, kuulmisabivahend, proteesid jt).

Seni võib aga kõikide küsimustega pöörduda meiliaadressile abivahendid@sotsiaalkindlustusamet.ee, samuti infotelefonile 16 106 või lähimasse sotsiaalkindlustusameti klienditeenindusse.

PUUTEPUNKTID

ILMUB ALATES OKTOOBRIST 2011
VÄLJAANDJA
MTÜ PUUTEPUNKTID
FAEHLMANNI 12,
10125 TALLINN
TEL 628 4405
E-POST INFO@VEDUR.EE

© OÜ HARIDUSMEEDIA 2016
PEATOIMETAJA TIINA KANGRO
TOIMETAJA ANNE LILL
KUJUNDAJA HEIKO KRUUSI
KEELETOIMETAJA KAJA TÜRK
TRÜKIARV 10 000
TELLIMINE WWW.VEDUR.EE

TREPID JÄÄVADKI MEIE JAOKS EVERESTI MÄEKS

MA KASVATAN ERIVAJADUSTEGA LAST. TA ON LIITPUUDEGA JA PUUDEASTE ON RASKE. TA SÜNDIS SELLISENA EGA PARANE MITTE KUNAGI. KUI TA SÜNDIS, EI ANDNUD ARSTID MINGIT LOOTUST. ÖELDI, ET ON HALVATUD JA KUIDAS TA ARENG ON … SELLE KOHTA EI LUBANUD MIDAGI ÜKSKI ARST.

Ma ei kaotanud lootust. Algas võitlus. Ja olen nüüdseks võidelnud nii palju, et ta kõnnib ise. Tänu abivahendile. Ta läheb sügisel kooli. Meil on valida tavaprogrammiga tavakoolide vahel: elame Tartus ja siinsetest koolidest on kahel koolil lift. Ta ei suuda veel mitu aastat kõndida treppidest üles-alla, raske kott ka veel seljas. Siin ma nüüd ütlen, et veel mitu aastat, aga peame olema valmis selleks, et ta ei hakka mitte kunagi! Sest vaatamata positiivsele arengule võib trepp jäädagi tema Everesti mäeks.

Nüüd tegeliku probleemi juurde, milleks on sotsiaalministeeriumi külvatud segadus abivahenditega. Meie lugu: laps vajab kõndimiseks ja seismiseks ortoose. Need on selised jalatoed, nagu umbes olid Forrest Gumpil. Nendeta saab ta liikuda vaid neljakäpukil, sest ma ei ole põhimõtteliselt koju toonud ratastooli.

Need ortoosid on väga erilised ja valmistatud individuaalselt lapse jala järgi. Ortoosid ei tohi olla suured ega väikesed. Need peavad olema parajad, muidu teevad need kahju. Loomulikult laps kasvab ju iga päev ja kes vähegi lastega kokku puutunud, see teab, et neil on kombeks kasvada poole aastaga juba päris palju, ammugi siis aasta või kahega.

KAHE AASTA JÄREL

Seadusega on lastele ette nähtud üks paar ortoose kahe aasta peale. Üks paar igasuguseks kahel jalal tegutsemiseks, ja see üks paar parajaid ortoose on mõeldud kasvavale lapsele kahe aasta jooksul! Täpsustan, et ortoosid ei ole kummist, need on valmistatud plastisegust ja on kõvad, ei veni mitte kuidagi.

Vana määruse järgi oli nii ning ka uue järgi on samamoodi. Kuna ortoosid on aga ärkamisest magama minekuni jalas, siis kuluvad need päris korralikult. Mujal Lääne-Euroopas, kus sellise abivahendiga inimesi on päris palju, saadakse kaks korda aastas uued ortoosid. Kujutame nüüd korraks iseennast ette, kui ei saa nendeta seista ega kõndida ja peab ikkagi jalga panema väikeseks jäänud ja katki kulunud ehk jalgu iga kandmise ajal vigastavad abivahendid…

Õnneks oleme saanud lasta eriotsusega aastas korra uued ortoosid valmistada. Siiani otsustas selle üle maavalitsuse komisjon, kui suuta taotluses piisavalt põhjendada, miks ja milleks on uusi vaja. Nüüd otsustab seda sotsiaalkind-

Ortoosideta, mille juurde kuuluvad ka erijalanõud, saaks Hanna-Liisa liikuda vaid neljakäpukil. Püstiolek maksab tema jaoks ligi 3000 eurot. ERAKOGU

lustusamet ja lisaks on vaja arstitõendit koos arsti seletuskirjaga, et kuidagi teisiti ikka ei saa. Ja seda iga kord aastast aastasse.

TUHANDED EUROD

Abivahendid on kallid, eriti kallid on need, mis individuaalselt tehtud. Minu lapsele sobivad ortoosid maksavad eelmise aasta hinnakirja alusel (tänavust hinnakirja pole veel üleval) üks tükk ligi 1300 eurot. Ehk kuna inimestel on kaks jalga, siis sõe tuleb korrutada kahega. Kokku saame 2600 eurot. Vana seaduse järgi oli lihtne: 90 protsenti tasus riik ja 10 protsenti inimene. Seega minu kanda jäi 260 eurot ühe paari ortooside eest. Ei ole just väike raha, aga kuidagi sai see nii-öelda alla neelatud – mis vaja, see vaja.

> “KUI RIIK NÜÜD MEILE ERIMENETLUST PAKUB, SIIS SEE ON HEA, AGA KUI SÜSTEEM JÄÄB SAMAKS, HAKKAME SIISKI ELAMA TEADMATUSES, MIS JUHTUB TULEVIKUS.

Külliki meenutab, et pärast sündi ei lubatud Hanna-Liisale tulevikuks mitte midagi. Nüüd valmistub tüdruk kooliteeks tavakoolis, kuid sellises, kus on lift. ERAKOGU

Sellest aastast on nii, et on piirmäär ja minu lapsel arvutatakse riigi osalus nüüd kuni 450 eurolt ühe ortoosi kohta. Ehk kahe jala peale kokku on riik nõus maksma 90 protsenti 900-eurosest piirhinnast. Ülejäänu tuleb tasuda minul. Kui teha väike arvutus eelmise aasta hinna järgi, siis pean lapse liikumisvõimaluse eest nüüd tasuma 1790 eurot. Ja seda igal aastal. Ning muidugi juhul, kui sotsiaalkindlustusametilt tuleb mu palvekirjale jaatav vastus, et ta on üldsegi nõus erijuhtumil lubama lasta valmistada uued ortoosid igal aastal. Kui vastus tuleb eitav, pean need ise 100-protsendise hinnaga välja ostma.

Minu ja enamiku abivahendeid eluliselt vajavate inimeste jaoks ei ole väga suurt vahet, kas 1790 või 2600 eurot, maksta ei jõua kumbagi. Ja kui veel panna hinnatõus juurde, siis… See summa ei pruugi olla lõplik.

Samas ei saa nende ortoosidega käia, kui ei ole kinga või saabast otsas. Jalats peab olema lai ja pealt pikalt avanema, et ortoos sellesse ära mahuks. Selliseid erilisi jalatseid saab jällegi abivahendeid müüvatest ettevõtetest, hind on umbkaudu 200–240 eurot. Eelmistel aastatel toimus maksmine jälle nii, et 90 protsenti riik ja 10 protsenti inimene ehk minu kanda jäi 20–24 eurot. Jalatseid läheb kolm paari aastas: talvesaapad, kevad-sügisjalatsid ja rihmikud suveks. Millise summaga pean nüüd arvestama?

SÕLTUME ABIVAHENDITEST

Sellele kõigele lisandub meil veel jalgratas, sest pikemaid vahemaid kui 500 meetrit mu laps ei jõua käia. Ning autoga ka ei saa kogu aeg ju sõita. Ratas maksis kolm aastat tagasi 1000 eurot. Sellest oli minu osa 10 protsenti ehk 100 eurot. Ma ei julge mõeldagi, kui palju pean maksma, kui on uut ratast vaja. Kas ma üldse saangi seda osta.

Duši all pesin last siiani süles. No jõudsin kuidagimoodi veel 25 kilo kaaluvat libedat last ise poo-

kükakil seistes kuidagimoodi kinni hoida. Aga enam ei jõua. Lapsele on vaja pesutooli, et ta ise saaks ennast pesta. Jah, võib ju ka maas istudes pesta, aga kuna ta on tütarlaps, siis suguelundid on ju samuti vaja puhtana hoida. Põrandal istudes on see väheke raske. Selle tooli hinda ma ei tea. Pean perearstilt ostmiseks kõigepealt põhjendustega tõendi saama, siis firmadest hinnapakkumised võtma ja siis alles saan taotluse teha sotsiaalkindlustusametile. Tõenäoliselt pean odavama variandi valima, mis sest, kui see ei sobi mu lapse vajadustele. Või jätkama vanaviisi pesemisega endal naba paigast venitades ja lapse elu ohtu seades. Raske ja libe laps võib väga lihtsalt käte vahelt maha libiseda ning kukkudes end vigastada.

See oli minu ja mu lapse lugu. See ei erine teiste puuetega last kasvatavate perede lugudest ja küllap leiab ka hullemaid. Meil on veel väga hästi, sest ta ei vaja kõnniraami, ratastooli, seisulauda, argoraami, ööortoose jne.

Paljudel on ka kõiki neid vaja. See raha, mis uutest piirhindadest lähtudes tuleb nüüd välja käia, on ikka üüratu. Puudega lapse toetus on aastaid olnud 80 eurot. Puudepension umbes 300 eurot.

Samas võib ka minu lapse olukord iga hetk muutuda ning abivahendeid võib juurde tulla, sest tal on tulekul seljaaju puudutav operatsioon. Millises olukorras ta pärast seda on ja kui kaua ta taastub, ei oska ma ennustada.

Seepärast mõtlengi, et kui riik nüüd meile kõikidele erimenetlust pakub, siis see on hea, aga kui süsteem jääb muutmata, hakkame siiski elama teadmatuses, mis juhtub meiega tulevikus. Kellele erimenetlus laieneb, kellele vastu tullakse, kellel kuidas otsustatakse?

Päikest igasse päeva!

Külliki ja Hanna-Liisa

TEIE MURED SAAME LAHENDADA ERITAOTLUSEGA!

Külliki pöördus oma küsimustega sotsiaalkindlustusameti poole, kust tal paluti saata kiri Astangu puudealase teabe ja abivahendite keskusesse. Sealt laekus sama päeva õhtuks järgmine vastus.

Alustuseks toon välja, et ka uues süsteemis on puudega lapse soodusprotsent abivahendite soetamise korral 90 protsenti (piirhinnast). Eritaotluse blanketi leiate sotsiaalkindlustusameti veebilehelt blankettide alt ja selle saab esitada digitaalallkirjaga e-posti teel.

- Taotlus esitatakse sotsiaalkindlustusametile.
- Eritaotluse võib korraga esitada mitme abivahendi kohta.
- Vajalik on lisada hinnapakkumine ja kehtiv arstitõend, mis kinnitab abivahendi vajadust.
- Otsus tehakse 30 päeva jooksul ja saadetakse teile posti teel. See tuleb alles hoida terve kehtivusperioodi vältel!
- Positiivse otsuse korral kehtib eritaotlus ühe aasta (erandkorras antakse välja ka pikemalt). See tähendab, et vahepeal ei ole vaja midagi uuesti taotleda ega uuesti tõendeid esitada.

Eritaotluse asjus oskab teid juhendada ka abivahendiettevõte või võite pöörduda meie poole ning aitame teil taotlust koostada.

Nüüd teid huvitavatest toodetest:

Kõnniortoosid – kõne all olevad kõnniortoosid on individuaalselt valmistatavad ja kuna hind on kõrge (1300 €/tk), siis on vaja teha eritaotlus. Nagu telefonis soovitasin, võite pöörduda Ortoosimeistri poole, kes on spetsialiseerunud lasteortooside valmistamisele. Eritaotlusele saate lisada piirkoguse tõstmise vajaduse, et saaksite uuendada ortoosid kokkuleppel ettevõttega, kui laps on neist välja kasvanud ning pikendamine pole võimalik. Täpsustan siinkohal ka seda, et üks paar on ette nähtud ühe kehapoole kohta ehk lapsel on võimalik soetada ortoosid ikka mõlemale jalale, kui selleks on vajadus.

Eritaotlusele lisatavate põhjendusTe kohta tooksin välja, et meil ei ole vaja pikki kirju, piisab lapse tervislikust taustast, et saaksime aru ortooside vajadusest. Ka siin saame vajadusel aidata teil esimesel korral see jada läbi teha.

Ortoosijalatsid – kirjutasite, et teie lapsele sobiva jalatsi hind on 200–240 eurot. Konkreetne jalats jääb abivahendite loetelus jalatsite I kategooria alla, mille piirhind on 274 eurot. See peaks katma teie hinna ning erimenetlust ei ole seega vaja. Lastele on võimalik riigiosalusega soetada kolm paari jalatseid aastas. Juhul kui vajadus on suurem, tuleb esitada koguse tõstmise eritaotlus.

Laste jalgratas – jalgrattad on uue süsteemi järgi üüriteenusel. On arvestatud, et lapsed kasvavad tootest välja ning müügi korral jääks abivahend koju seisma. Palun uurige jalgratta üürimise võimalusi. Soodustus on puudega lapsele ikka 90 protsenti. Eritaotlusega on võimalik taotleda teenuse muutmist. Seda oleks siis vaja põhjendada.

Pesutool – kuna momendil ei ole täpselt teada, millist toodet ja mis hinnaklassist vajate, siis tuleks see enne täpsustada. Nagu ka telefonis rääkisime – kui saate Haapsalu rehaspetsialistidelt sellekohase info, siis võite selle meile edastada ning me aitame hinnata, kuidas sellega edasi toimetada.

Parimate soovidega

Tiina Kalevik
ASTANGU KUTSEREHABILITATSIOONI KESKUSE PUUDEALASE TEABE JA ABIVAHENDITE KESKUS

ÜKS KÄSI AITAB TÖÖLE, TEINE LASEB PÄEVAPEALT LAHTI

TÖÖVÕIMEREFORM LÄHENEB JA RIIK VALMISTUB TEGEMA HÜPET TERVISEPROBLEEMIDEGA INIMESTE TÖÖHÕIVES. OMETI ON KÄIVITUNUD KA VASTUPIDINE PROTSESS: SENI TÖÖL KÄINUD OSALISE TÖÖVÕIMEGA INIMESED JÄÄVAD TÖÖKOHAST ILMA, SEST TÖÖTERVISHOIUARST TUVASTAB, ET TÖÖTAMINE KAHJUSTAB NENDE TERVIST.

Katrin on ammu üle keskea ning nagu paljudel tublidel Eesti inimestel on ta tervis eluvõitlustes korralikult räsida saanud. Läbi on kulunud selg, südames on isheemiatõbi ja kõigele tipuks jukerdab närvikava. Katrinil on 80-protsendine töövõimetus ning pikki aastaid ei tulnud tööl käimine tema jaoks kõne allagi.

Kuid ega oma tervisehädade rüpes kodus ja nn „pensioni peal" istumine head tee. Tahaks tunda ennast ka kellenagi ja väheke suhelda. Pärast aastaid kodus muretsemist õnnestus Katrinil asuda tööle maakonnakeskuses tekstiilivabrikusse Wendre. See on pika ajalooga, kunagisest Eesti linakombinaadist välja kasvanud korralik ettevõte, mille vabrikud asuvad Eestis, Poolas, Soomes, Venemaal ja Hiinas, müügiesindused aga üle Euroopa. Katrin tundis end olevat õnnega koos. Ta sai tööd pakkijana. „Mu esimene mõte polnudki raha, vaid see, et saan tunda end veidikene kasulikuna ühiskonnale ja olla inimeste seas," tunnistab naine.

> "SAAN SINU MUREST ARU. MINU ETTEPANEK SULLE ON VÕTTA AEG MAHA JA OLLA PERE KESKEL. TEGELIKULT ON MEIL VÄGA RASKE NIIMOODI TÖÖD KORRALDADA.

Siis aga saabus päev, kus ettevõtet külastas töötervishoiuarst. Pikema jututa sai Katrin töökeelu. Kõik need koormused, sundasendid ja valed liigutused – see ei tule seljahaigel kõne allagi.

PROOVIME VEEL

„Arstiga oli juttu sellest, et kui antakse kergem töö, siis võiks edasi töötada," meenutab Katrin. Paar päeva hiljem oli tal asutuse personalijuhiga pikk jutuajamine, kus nad püüdsid leida võimalust edasiminekuks. „Sealsamas tõmbas ta mu silme all ka esmase töölepingu lõpetamise käskkirja tükkideks ja sain tööd jätkata. Kuid sõlmisime suusõnalise kokkuleppe, et kui mul peaks midagi tervisega juhtuma, siis ikkagi lõpetame töösuhte," meenutab naine.

Ta tunnistab, et nautis aega, mida talle võimaldati, aga siis läkski nii, nagu keegi poleks tahtnud, ning pärast kuuajalist seljaga seotud haigust tuli loole siiski kurb lõpp. „Sain käskkirja, milles teatati töölepingu lõpetamisest töövõime vähenemise tõttu," meenutab Katrin.

Paar nädalat varem oli ta meilitsi suhelnud ettevõtte töökeskkonnaspetsialistiga ja palunud võimalust jätkata tööd poole kohaga. Ettepanek pidanuks siis selg vastu, arvatavasti siiani. Seda aga ei pidanud tööandja ja võimalikuks, sest nagu spetsialist põhjendas: poole kohaga tööle taja läheb maksude mõttes ettevõttele kallimaks.

Katrin saab ka ise aru, et iga tervisega töötaja on igale tööandjale rist ja viletsus. Kahe sa kuu jooksul puudus ta tööl kolm kuud. Lisaks haigestumisele sokutas saatus talle ette olukorra, kus tal tuli olla hooldusleheel lapse lapse haiguse tõttu. Lisaks pidi paluma endale vahetusi, mis ta kuksid abikaasa töögraafikuga et too saaks ta koju minnes ära peale võtta, sest ühistransport koduvalda naljalt ei pääsegi.

„Saan sinu murest aru. Minu ettepanek Sulle on aga võtta aeg maha ja olla pere keskel. Tegelikult on meil väga raske niimoodi töid korraldada ja otsida asendust. Puudumisi on selle aasta alg

SEADUS LUBAB TÖÖLEPINGU ERAKORRALISELT ÜLES ÖELDA

Töölepingu seaduse § 88 järg võib tööandja töötaja lepingu erakorraliselt üles öelda järgmistel juhtudel:

- kui töötaja ei ole pikemat aega (vähemalt nelja kuu jooksul) tö

Katrin mõistab, et oli oma haigustega tülikas töötaja, kuid arvab, et tööandja võinuks siiski pakkuda talle osaajaga tööd. Pilt on illustratiivne. BULLS

sest olnud 1/3 tööpäevadest, millal pole saanud sinuga arvestada. Teen ettepaneku lõpetada tööleping meiepoolsel algatusel tervise tõttu, siis saad kasutada töötukassa pakutavaid teenuseid." Nii oli kirjas tööandja esindajalt saabunud kirjas. Teade anti kätte kahenädalase etteteatamisega. Katrini üllatuseks ei kaasnenud ka mingit kompensatsiooni, nagu on koondamise korral. Lihtsalt maksti välja lõpparve.

SEIN TULI ETTE

„Olin nördinud ja südamest kurb ja sel hetkel tajusin, et meie ühiskond ei vaja minusuguseid, sest suurfirma ei suutnud leida mulle isegi võimalust poole kohaga töötada. Olen nüüd arvel töötuna, kuid sisimas on mul okkad selle otsuse tõttu ja ma ei tea, kas ma enam oma elus tööle saangi. Riik propageerib küll töövõimereformi ja tundub, et uue seaduse järgi pooldatakse ka tööle minemist, kuid kuhu? Kes võtab tööle inimese, kes on tihtipeale haige? Sellest pole aga pääsu, kui tervis on kadunud," mõtiskleb Katrin.

Ta tunnistab, et on siiani tänulik Wendrele, kes oli ju ainuke ettevõte, kuhu ta üldse pärast suuri otsimisi oma töövõimetusprotsendiga tööle võeti. Ta on tänulik ka selle eest, et ettevõte lubas tal jätkata, kui arst oli töötamise ära keelanud. Kahjuks see ettevõtte silmis ennast ei õigustanud ning siis tuli Wendre poolt sein ette.

Veel tunnistab Katrin, et esialgu ta ei uskunud, et inimese lahtilaskmine käib nii lihtsalt. Ta arvas, et tegemist peab olema eksitusega ja tööandja rikkus seadust. Uurinud asja, selgus aga, et Wendre oli seadustest väga teadlik ja vormistas kõik korrektselt. Ka töötukassast lohutati Katrinit, et pole parata, nii see käibki. **Tiina Kangro**

nud toime tööülesannete täitmisega töövõime vähenemise tõttu;
- kui töötaja ei ole tulnud toime tööülesannete täitmisega ebapiisava tööoskuse, töökohale sobimatuse või kohanematuse tõttu, mis ei võimalda töösuhet jätkata.

Enne lepingu ülesütlemist peab tööandja pakkuma töötajale võimalusel teist tööd, korraldama vajadusel täiendusõppe, kohandama töökohta või muutma töötingimusi – seda siis, kui taolised muudatused ei põhjusta tööandjale ebaproportsionaalselt suuri kulusid. Igal juhul peab ülesütlemisele eelnema tööandja tehtud hoiatus.

Töövõime vähenemise tõttu lepingut lõpetades ei pea tööandja järgima seaduses märgitud etteteatamise tähtaegu ja võib inimese vallandada päevapealt. Selle sättega peetakse silmas olukordi, kus kõiki asjaolusid ja mõlemapoolset huvi arvestades ei ole mõistlik lepingut jätkata (töö kahjustab tervist veelgi jms).

Kõikidel muudel erakorralise ülesütlemise juhtudel peab tööandja järgima etteteatamise tähtaegu töötaja tööstaažist lähtudes:
- alla 1-aastase staaži korral vähemalt 15 kalendripäeva,
- 1–5 tööaasta korral vähemalt 30 kalendripäeva,
- 5–10 tööaasta korral vähemalt 60 kalendripäeva,
- üle 10 tööaasta korral vähemalt 90 kalendripäeva.

ALLIKAS: TÖÖLEPINGU SEADUS

Katrin

Tekstiiltoodete valmistaja

Töölepingu ülesütlemise avaldus 27.10.2015 nr.109

Seoses sellega, et Te ei ole pikka aega tulnud toime tööülesannete täitmisega terviseseisundi tõttu, öeldakse Teie tööleping nr 4624 27. veebruarist 2014.a. üles 10. novembril 2015.a. TLS § 88 lg (1) 1) alusel. Tööandja võib töölepingu erakorraliselt üles öelda töötajast tuleneval mõjuval põhjusel, mille tõttu ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist, eelkõige kui töötaja: 1) ei ole pikka aega tulnud toime tööülesannete täitmisega terviseseisundi tõttu, mis ei võimalda töösuhet jätkata (töövõime vähenemine terviseseisundi tõttu).

Selline näeb välja juriidiliselt korrektne ülesütlemisavaldus. Küsimuseks jääb vaid, kuidas eeldada vähenenud töövõimega töötajat, et tema töövõime ei oleks vähenenud.

TÖÖINSPEKTSIOON SELGITAB

Kas tööandjad on käitunud õigesti?

Kui arst on töövõimet hinnanud ja väljastanud tõendi, mille alusel senine töö pole tervist silmas pidades sobiv, on töötajal õigus nõuda tööandjalt arsti otsuse alusel enda üleviimist ajutiselt või alaliselt teisele tööle või töötingimuste ajutist kergendamist. Tööandja peab üle vaatama halvenenud tervisega töötaja senised töötingimused ning otsima võimalusi neid muuta terviseseisundile vastavaks.

Kui aga tööandjal tõepoolest ei ole teistsugust tööd, mida töötajale pakkuda, ega ka võimalust olemasoleva töö jaoks töökohta kohandada või töötingimusi muuta, võibki tulla kõne alla töölepingu ülesütlemine töölepingu seaduse § 88 lg 1 alusel (töötaja töövõime vähenemine tervise tõttu). Siinkohal peab silmas pidama, et kui töötaja töövõime kaotus ei sega tal kokkulepitud tööd teha ning ka arst pole senise töö jätkamist keelanud, siis ei saa tööandja seda seaduspunkti töötaja vallandamiseks kasutada.

Kas töötervishoiuarsti otsus on tööandjale kohustuslik?

Arsti otsus on nii töötajale kui ka tööandjale täitmiseks kohustuslik.

Kui töötaja tervis on töö tõttu halvenenud, peab ta kindlasti esimesel võimalusel pöörduma perearsti ja erialaspetsialisti poole ning teavitama sellest ka tööandjat. Juhul kui arst otsustab, et töötajale on senine töö vastunäidustatud, ja annab töötajale selle kohta tõendi, peab töötaja selle esitama tööandjale koos selgelt väljendatud soovi ga vastavalt arsti otsusele töötingimusi muuta. Sama kehtib ka siis, kui töötervishoiuarst annab ettevõttele vastavasisulist tagasisidet ehk kirjutab otsuses, et senise töö jätkamine on töötajale vastunäidustatud või keelatud.

Kuidas peaks inimene sellistes olukordades käituma, millised on ta õigused, kohustused ja võimalused?

Kui tööandjal ei ole võimalik töötingimusi terviseprobleemidega töötaja jaoks sobivaks muuta, saab ta, nagu juba selgitatud, töötajaga sõlmitud töölepingu erakorraliselt üles öelda töövõime vähenemisest tuleneva töökohale sobimatuse tõttu. Tööandja ei saa aga nõuda, et töötaja kirjutaks lahkumisavalduse ja lahkuks töölt omasoovil. See on oluline: töötajale on vallandamine tervise halvenemise tõttu kasulikum, sest siis on tal võimalus pöörduda töötukassasse ja taotleda töötuskindlustushüvitist, kui kõik muud seaduses ette nähtud tingimused on täidetud.

Alati võib nõu küsida ka tööinspektsiooni juristidelt, helistades infotelefonile 640 6000 (vastatakse tööpäeviti kella 9–16.30) või kirjutades aadressile jurist@ti.ee.

Juhul kui inimene liikus töötukassa abil töökohale, mis temale tervisega tegelikult ei sobi, siis milline on sellises olukorras töötukassa vastutus?

Seda tuleks küsida sotsiaalministeeriumilt või töötukassalt.

Vastas tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Meeli Miidla-Vanatalu

TÖÖTUKASSA KOMMENTAAR

Kuidas võtab töötukassa sellised päevapealt tööta jäänud töövõimetusega inimesed vastu?

Töötukassa nõustajad nõustavad iga tööta jäänud inimest ja pakuvad talle tuge tema olukorrast lähtudes. Kui inimene on ootamatu töökaotuse tõttu kriisis, pakume vajadusel psühholoogilist nõustamist, vähenenud töövõimega inimesele ka kogemusnõustamist temaga sarnase terviseprobleemiga inimese juures. Karjäärinõustaja saab aidata läbi mõelda ja leida tervisele sobivaid töötamisvõimalusi, sealhulgas uue ameti õppimise võimalusi.

Praeguseks on töötukassas tööle asunud ka uued, vähenenud töövõimega inimestele spetsialiseerunud juhtumikorraldajad, kel on ettevalmistus puude või haigusega inimeste nõustamiseks ja toetamiseks.

Juba enne töövõimereformi käivitumist käib Eestis tööl üle 40 000 töövõimetusprotsendiga inimese. Kas töötukassal on prognoos, kui palju neist võib tangeda töötervishoiuarstide hinnangute alusel tööhõivest välja?

Sellist prognoosi meil ei ole.

Kas töölepingu seaduse paragrahvid, mille alusel on väga lihtsaks tehtud töötajaid tervise-probleemide tõttu vallandada, on kooskõlas töövõimereformi eesmärkidega?

Meile on teada, et sotsiaalministeerium kavandab töövõimereformi teise etapina samme töötajate haigestumise ja töövõimekao ennetamiseks ning arutluse all on ka tööandja vastutuse ulatus. Valminud on juba mitu uuringut ja analüüsi ning seetõttu soovitame kavandatavate muudatuste kohta küsida lähemalt sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonnalt.

Töötukassa omalt poolt pakub sellest aastast nõustamist ja koolitusi tööandjatele, kelle juures töötab vähenenud töövõimega inimesi. Anname nõu, kuidas toetada vähenenud töövõimega inimest tööle asumisel ja töötamisel, jagame teadmisi tervisega seotud erivajadustest, soovitame praktilisi tegevusi vähenenud töövõimega inimese tööl püsimiseks jne. Töötukassal on ka võimalik tööandjale hüvitada sellise töötaja koolituskulu, kes tervise tõttu ei tule toime tööülesannete täitmisega, kuid kellele tööandja saaks pakkuda ümber- või täiendõppe korral mõnd teist tööd.

Samuti saab tööandja taotleda töötukassalt kulude katmist, kui ta korraldab koolituse vähenenud töövõimega töötajatele (näiteks saab hüvitada viipekeeletõlgi teenuse koolituse ajal). Loodame, et kõik need tegevused aitavad kaasa sellele, et inimesed ei peaks tervise tõttu töölt lahkuma.

Kas ei ole nii, et tööandja jaoks on igal juhul turvalisem töötajast vabaneda, et hiljem mitte saada süüdistust tema tervise jätkuvas rikkumises?

Üldistada ei saa. Kindlasti on vaja suurendada tööandjate teadlikkust võimalustest töösuhet jätkata ning selleks nõustamist ja tuge saada.

> “ TÖÖTUKASSA OMALT POOLT PAKUB SELLEST AASTAST NÕUSTAMIST JA KOOLITUSI KA TÖÖANDJATELE.

Mis saab tulevikus inimestest, kellel on suured terviseprobleemid ja kes haigestuvad sageli, kuid hakkavad töövõimereformi reeglite järgi saama vaid 180 eurot „osalise töövõime” toetust ega leiagi tõenäoliselt tööd?

Kui inimesel on tõesti väga suured terviseprobleemid ja töötamine (isegi lühiajaline või osalise koormusega) osutub võimatuks, siis on tõenäoliselt vaja ta töövõimet uuesti hinnata. Võimalik, et kui võtta arvesse kogu infot takistuste kohta, selgub, et tal töövõime siiski puudub.

Töötamise takistused, nagu ka sobiv töö, on iga inimese puhul, isegi kui on samad terviseprobleemid, erinevad, sest palju sõltub ka muudest asjaoludest kui tervis – inimese oskustest, haridusest, iseloomuomadustest, elukohast jne. Meie kogemusel ei saa mitte ühegi inimese korral ette ära öelda, et tema ei leiagi tööd. Tõsi, sobiva ja võimetekohase töö leidmine võib võtta omajagu aega.

Kuidas tagab töötukassa oma teenuste abil tööle minevatele vähenenud töövõimega inimestele selle, et töö ei hakka nende tervist kahjustama?

Töötukassa arvestab teenuseid pakkudes inimese terviseseisundiga. Nagu juba selgitatud, nõustame ka tööandjaid, kui inimene on lubanud vähenenud töövõime kohta teavet anda. Vajadusel hoiame inimesega ühendust ka pärast seda, kui ta on tööle saanud.

Vastas töötukassa juhatuse liige Pille Liimal

TÖÖANDJA PEAB KAITSMA TÖÖTAJA TERVIST

TÖÖANDJA KOHUSTUSED

Tööandja peab läbi viima töökeskkonna riskianalüüsi, millega selgitatakse välja töökeskkonna ohutegurid ning hinnatakse riske töötajate tervisele ja ohutusele, selle alusel koostatakse asutusele ka töötervishoiu tegevuskava. Riskianalüüsi tulemusi säilitatakse 55 aastat.

Tööandja on kohustatud saatma töötajad (tööajast) töötervishoiuarsti juurde kontrolli kuu aja jooksul pärast töösuhte algust ja edaspidi vähemalt kord kolme aasta jooksul, andma töötervishoiuarstile tema tööks vajalikku teavet ning kandma tervisekontrolli kulud.

Tööandjal tuleb puuetega ja alaealistele töötajatele luua sobivad töö- ja olmetingimused: tööd, töövahendeid ja töökohta tuleb kohandada nende kehaliste ja vaimsete võimete järgi, tööandja ehitis, tööruumid, töökoht ja töövahendid, aga ka üldkasutatavad ja olmeruumid peavad olema muudetud puuetega töötajaile ligipääsetavaks.

Arsti otsusel ja töötaja nõudmisel on tööandja kohustatud viima töötaja ajutiselt või alaliselt teisele tööle või kergendama ajutiselt ta töötingimusi.

Juhul kui töötaja on tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel osaliselt töövõime kaotanud, peab ettevõte andma talle võimaluse jätkata sobival tööl samas ettevõttes.

TÖÖTAJA KOHUSTUSED

Töötaja peab läbima tööandja korraldatud tervisekontrolli kehtestatud korra alusel ning andma töötervishoiuarstile tema tööks vajalikku teavet.

Töötaja peab osalema ohutu töökeskkonna loomisel, järgima töötervishoiu ja -ohutuse nõudeid, kasutama tööandja antud isikukaitsevahendeid jne.

Töötaja võib nõuda tööandjalt arsti otsuse alusel enda üleviimist ajutiselt või alaliselt teisele tööle või oma töötingimuste ajutist kergendamist (sealhulgas on öises vahetuses olijal õigus nõuda enda üleviimist sobivale päevasele tööle, kui ööajal töötamine on talle arsti otsuse alusel tervise tõttu vastunäidustatud ning tööandjal on võimalik teda vastavale tööle üle viia).

BULLS

TÖÖTERVISHOIU-SPETSIALISTI KOHUSTUSED

Tervisekontrolli tehes töötervishoiuarst
- hindab töötaja terviseseisundit,
- hindab töökeskkonna või töökorralduse sobivust töötajale,
- selgitab välja töötaja tööst põhjustatud haigestumise või võimaliku kutsehaigestumise.

Töötervishoiuarst tutvub töötaja töökeskkonna ja -korraldusega töökohal, määrab talle vajadusel täiendavad terviseuuringud eriarstide juures ning annab seejärel hinnangu ta terviseseisundile, tehes otsuse töökeskkonna või -korralduse sobivuse kohta tema jaoks. Ta tutvustab otsust ja uuringute tulemusi töötajale ning väljastab ka tööandjale vastaval vormil tervisekontrolli otsuse, milles on vajadusel esitatud ettepanekud, kuidas töötaja töökeskkonda või -korraldust muuta.

Töötervishoiuspetsialist järgib oma töös kutse-eetika põhimõtteid:
- tagab töötajate tervise- ja eraeluandmete konfidentsiaalsuse,
- teatab tervisekontrolli tulemustest ettevõtte juhtkonnale ainult seda, millised piirangud on töötajale seatud tööülesannete täitmiseks seoses tervisest lähtuvate vastunäidustustega,
- teavitab töötajaid nende kutsetöö ja töökeskkonnaga seotud ohtudest.

ALLIKAD: TÖÖTERVISHOIU JA TÖÖOHUTUSE SEADUS NING SELLE LISA „TÖÖTAJATE TERVISEKONTROLLI KORD" (TERVISE- JA TÖÖMINISTRI URMAS KRUUSE ALLKIRJAGA MÄÄRUS, JÕUSTUNUD 1.06.2015)

KES ON TÖÖTERVIS-HOIU-TEENUSE SPETSIALISTID

Töötervishoiuarst
- Osaleb töökeskkonna ohutegurite riskianalüüsi koostamisel ning hindab ohutegurite mõju töötajatele visele nende ealisi ja soolisi iseärasusi arvestades.
- Viib läbi töötajate tervisekontrolli, hindab nende terviseseisundit.
- Nõustab tööandjat töö korraldamisel töötaja terviseseisundile, samuti töötingimuste parandamise, töövahendite ja isikukaitsevahendite valiku ja kasutamise kohta.
- Korraldab vajadusel töötajate vaktsineerimise.

Töötervishoiuõde
- Abistab töötervishoiuarsti temale ülesannete täitmise juures.

Tööhügieenik
- Mõõdab ettevõtte riskianalüüsi koostamise ajal töökeskkonna ohutegurite parameetreid ja hindab nende võimalikku mõju töötajate tervisele.
- Nõustab tööandjat töökeskkonna ohutegurite mõju vältimise või vähendamise juures, töövahendite ja isikukaitsevahendite valiku ja kasutamise asjus.

Ergonoom
- Selgitab riskianalüüsi ajal välja töökeskkonna füsioloogilised ja psühholoogilised ohutegurid, hindab nende võimalikku mõju töötaja tervisele.
- Nõustab tööandjat töökoha ergonoomilisel kujundamisel ja tööde kohandamisel töötajale ta keha- ja vaimseid võimeid ning sooliisi ealisi iseärasusi arvestades.
- Nõustab tööandjat töövahendite valiku ja ohutu kasutamise juures.

Tööpsühholoog
- Nõustab tööandjat ja töötajat psühholoogiliselt, sealhulgas stressi vähendamiseks.

ALLIKAS: „TÖÖTERVISHOIUSPETSIALISTI TÖÖÜLESANDED TÖÖTERVISHOIUTEENUSE OSUTAMISEL" (SOTSIAALKAITSEMINISTER HELMEN KÜTI ALLKIRJAGA MÄÄRUS, JÕUSTUNUD 1.07.2014)

Mähe TENA Slip on õhku läbilaskev

TENA Slip on klassikaline mähe lamavale ja väheliikuvale inimesele keskmise ja raske pidamatuse korral. TENA Slip tagab kasutajale mugavuse, väärikuse ja nahasõbraliku mähkme.

Laiad kinnitused on korduvalt suletavad.

Lõhnaneutraliseerija pidurdab ebameeldiva lõhna tekkimise ja leviku.

Elastsed barjäärid reite ümber tagavad lekkekindluse.

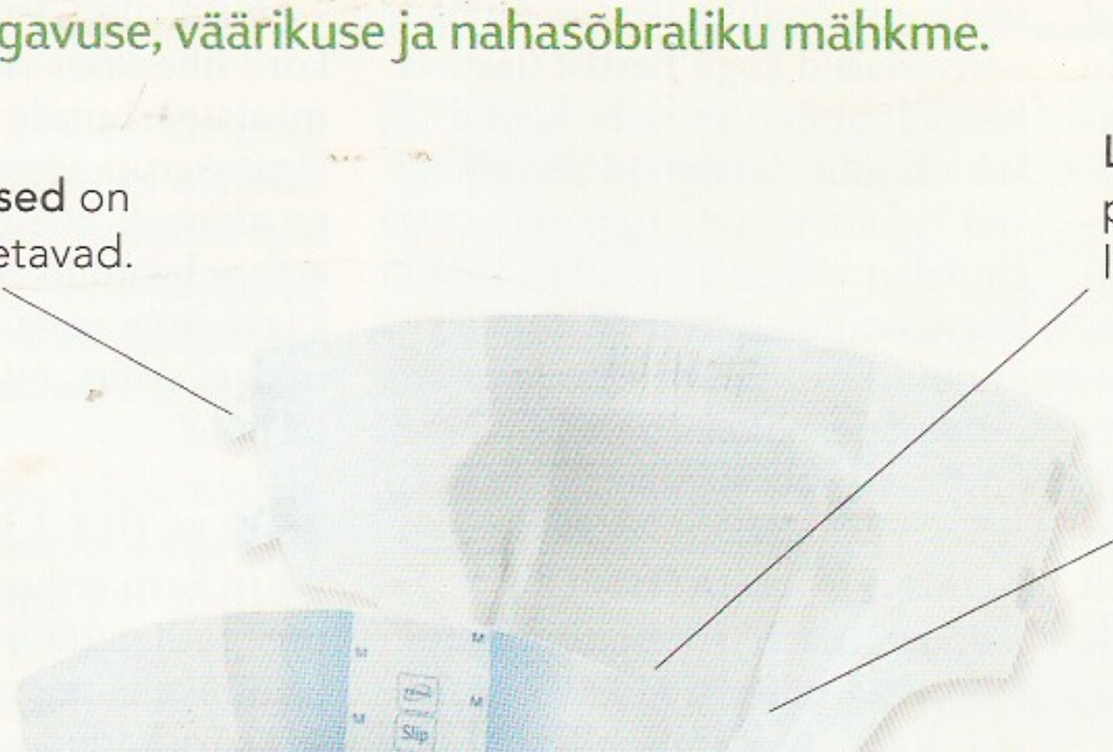

Õhku läbilaskev mähe tagab naha normaalse niiskustaseme.

Vedelikuindikaator näitab, millal mähet on vaja vahetada.

Tekstiilisarnane materjal on mugav ja nahasõbralik.

TENA

Telli tasuta näidis ja loe lisaks www.TENA.ee

Osta veebipoest www.tenapood.ee

MAJADESSE TULEB SISSE PANNA KA HING

MÕNE NÄDALA PÄRAST KUULUTAB SOTSIAALMINISTEERIUM VÄLJA EURORAHADE TAOTLUSVOORU, MILLE KAUDU TOETATAKSE PSÜÜHILISE ERIVAJADUSEGA INIMESTELE MÕELDUD ERIHOOLEKANDE NÜÜDISAJASTAMIST, SEDA EESKÄTT VANANENUD HOOLDEKODUDE TEGEVUSE LÕPETAMISEKS JA TUGE VAJAVATELE INIMESTELE AJAKOHASTE TEENUSEKOHTADE RAJAMISEKS.

Jagamisele läheb 56 miljonit eurot (seal sees on ka riigi ja/või taotlejate 15-protsendine omaosalus), mis on mõeldud teenusepaikade rajamiseks: majade või korterite ehitamiseks, ostmiseks, renoveerimiseks, kohandamiseks jne.

Plaanis on sulgeda 1200 senist hooldekodukohta suurtes ja amortiseerunud erihooldekodudes ning ehitada neis elavatele klientidele väiksemad ja moodsamad majad. Ühe inimese majutuskoha ehitamiseks võib taotleja saada toetust kuni 45 000 eurot. Ehitada ei tohi suuremaid kui 30 kliendi majutamiseks mõeldud teenuseüksusi ning need peavad asuma vähemalt 300 elanikuga külas või suuremas linnas. Nende 1200 uue teenusekoha rajamiseks saavad toetust küsida vaid senised erihoolekandeteenuse osutajad, kes pakuvad teenust suurtes, üle 30 kliendiga erihooldekodudes. Põhiliselt kuuluvad suured asutused AS-ile Hoolekandeteenused ja veel paarile ettevõttele.

> “ KOGUKONNAD TAHAVAD ERIHOOLEKANDE MUUTMISE JUURES KAASA LÜÜA NING NEIL ON PAKKUDA MIDAGI SELLIST, MIDA SUURTEL TEGIJATEL POLE.

56 miljoni eurose meetme raames on riigil plaanis luua juurde vaid 200 erihoolekande teenusekohta, mille tarvis hoonete rajamiseks (ostuks, ehitamiseks või remondiks) saavad raha taotleda ka uued teenuseosutajad.

Sellesama raha kasutamistingimuste üle arutamiseks kuulutas Eesti Hooldajate Liit eelmises ajakirjas välja kohtumise sotsiaalministeeriumi juhtidega, kuhu kutsuti kogukondlike algatusrühmade eestvedajaid kogu Eestist (lastevanemad, puuetega laste koolid jt), kes on juba alustanud või plaanivad hakata rajama tugiteenustega elupaiku või välja arendama muid kogukondlikke teenuseid täisikka jõudnud psüühilise erivajadusega inimestele, näiteks oma lastele või ümbruskonna elanikele.

KÜMNED ALGATUSED

8. jaanuaril sotsiaalministeeriumis toimunud kokkusaamisele tuli üle 30 inimese. Kohal olid Jõhvi kogukonnakodu, Pärnumaa autistide kodu, Lihula noortekodu ja Läänemaale planeeritud Pällo noorte töökodu, Maarja Päikesekodu, Tallinna Tondi põhikooli algatatud Riguldi kodu, Pahkla Camphilli küla, SA Kodu Nurme Mõisas, Maardu päevakeskuse, Võru Järve kooli kogukonnas elamise projekti, Meiela, Autistika keskuse laienduse ja Tallinna Käo kodu esindajad, lisaks mõned huvilised, kel veel kindlat projekti ei ole.

Paljud neist olid sotsiaalministeeriumiga ise suhelnuna saanud vastuse, et nende projekt eurotoetuse saamiseks ei kvalifitseeru. Sellest oligi sugenenud ohutunne, et riik ei märka väikesi tegijaid ning tahaks erihoolekannet arendades panustada vaid senistele suurtele ettevõtetele – põhiliselt AS-ile Hoolekandeteenused, kelle pakutavate teenustega ei ole aga täisikka jõudnud puudega last hooldavad pered sugugi rahul.

Nüüd oligi kavas teema veelkord üheskoos läbi arutada. Andaministeeriumile kogukondlikest algatusgruppidest ülevaade ja selge signaal: kogukonnad tahavad erihoolekande muutmise juures kaasa lüüa ning neil on pakkuda midagi sellist, mida suurtel tegijatel pole!

2600 JA ÜLE 12 000

Kui Eesti erihooldekodudes elab praegu ligi 2600 vaimupuude või psüühikahäirega täisealist inimest siis päriskodudes ehk perede hoole all üle 12 000. Sotsiaalkindlustusameti andmetel lisandub neile europrojekti lõpuni veel üle tuhande noore, kelle jaoks lõpeb järgmisel viiel-kuuel aastal kooliiga.

Mida siis nende inimestega peale hakata, kui 56 miljoni eurogaplaanitakse parendada vaid senistehooldekodu klientide elutingimusi ja luua juurde ainult 200 uut teenusekohta uutele hoolealustele? Omaette mure on see, et sotsiaalministeeriumi väitel ei tohi need uued kohad olla ööpäevaringse

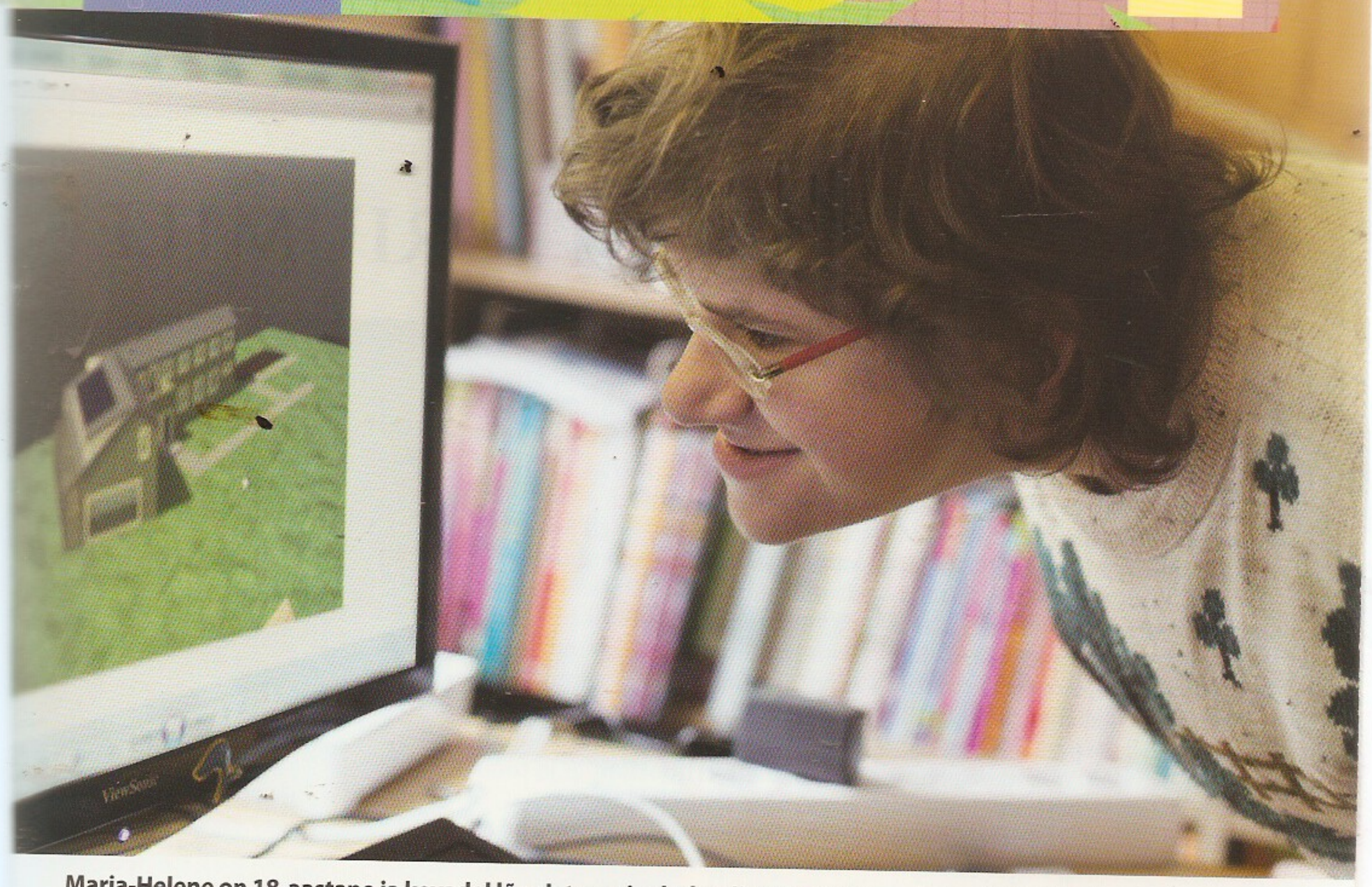

Maria-Helene on 18-aastane ja kevadel lõpeb tema jaoks koolitee. Kuigi ta ema asus juba viis aastat tagasi ümbruskonna puuetega noortele töökodu rajama, on olemas vaid tükk maad ja projekt. HEIKO KRUUSI

teenusega, vaid üksnes toetatud elamise või kogukonnas elamise teenuse kohad, mis praeguse seaduse mõistes on mõeldud ainult väiksemate erivajadustega inimestele, kes ei vaja pidevat juhendamist ja kõrvalabi.

Kuhu siis panna päris tõsiste puuetega hoolealused, keda elab peredes palju enam kui senistes hooldeasutustes? Ka nende emadisad pole ju igavesed. Kuhu panna koolieast väljakasvavad puuetega noored, kes pole suutelised iseseisvuma? Kas tõesti eelistab riik taas üksnes neid puuetega inimesi, kelle vanemad nad omal ajal sünnitusmajja jätsid?

Kogukondlikud algatusrühmad otsustasid teha ühised ettepanekud euromiljonite kasutamiseks nii, et sellest saaksid kasu mõlemad: nii kodudes suureks kasvanud puuetega inimesed kui ka seniste hooldekodude asukad. Siin need ettepanekud ongi.

Tiina Kangro

ERIHOOLEKANDETEENUSTE RIIKLIK RAHASTUS

- **Ööpäevaringne hooldus** 435–495 eurot kuus
  - ebastabiilses seisundis ja liitpuudega klientidel 664–730 eurot kuus
  - kohtumääruse alusel kinnises osakonnas 909 eurot kuus, alaealistele 1945 eurot kuus
- **Igapäevaelu toetamise teenus** 114 eurot kuus
- **Toetatud elamise teenus** 177 eurot kuus
- **Kogukonnas elamise teenus** 328 eurot kuus
- **Päevakeskuse, nädalahoiu jms teenuseid** riik ei rahasta

ALLIKAS: SOTSIAALHOOLEKANDE SEADUSE LISA

DEINSTITUTSIONALISEERIMINE: MIS SEE ON?

Deinstitutsionaliseerimine tähendab hoolekande ümberkorraldamist nii, et hooldust vajavad puuetega inimesed, eakad ja perekonnata jäänud lapsed ei peaks elama suurtes, isikuvabadusi piiravates asutustes.

Silmas ei peeta vaid olemasolevate hooldusasutuste ümberorganiseerimist, vaid kogu hoolekande muutmist selliseks, et kõik, kes vajavad ühiskonnalt abi ja tuge, saaksid seda võimalikult harjumuspärastes oludes ja kodukoha lähedal. Suur rõhk on teenustel, mis aitaksid ennetada inimese abivajaduse kasvamist nii suureks, et ta tuleb paigutada asutusse.

Deinstitutsionaliseerimise eesmärgiks on kogukonnas sündivad hoolekandeteenused: igas paikkonnas loovad kohalikud elanikud koostöös omavalitsusega ise just oma kogukonnakaaslastele sobiva hoolekande ning riigi ülesandeks jääb vaid rahastuse tagamine, et sellised teenused oleksid jätkusuutlikud. Selle tulemusena saavad abivajajad kõige sobivama teenuse, kohalikud elanikud tööd ja kogukonnad ise oma elu korraldada.

SOOVITUSED SOTSIAALMINISTEERIUMILE

Riik peaks erihoolekande ümberkorraldamisse kaasama võimalikult palju kogukondlikke eraalgatusi, sest koostöös kohaliku omavalitsuse ja kohaliku rahvaga suudetakse just kohapeal sündinud ideedega pakkuda lahendusi, mis on kliendikesksed, tehtud suure südamega ja oma inimeste jaoks. Riiklikul teenuseosutajal või kommertshuvidega kinnisvaraarendajal on väga keeruline rajada tõelisi kogukonnateenuseid; majad on ju vaid abivahend, majadesse tuleb sisse panna ka hing.

Eestis on juba olemas hulk eraalgatuslikult loodud, hästi toimivaid mudeleid, mille kaudu pakkuda kogukonnapõhiseid, erivajadustega inimestele sobivaid ja peredele südamerahu pakkuvaid teenuseid (Maarja küla, Kati kodu, Autistika keskus jt). Suured teenusepakkujad (AS Hoolekandeteenused) ei ole suutnud samal tasemel teenuseid välja arendada. Seega oleks mõistlik nüüd investeerida euroressursse just kogukondlike projektide väljaarendamisse.

Mitu sellist projekti on juba aastaid olnud töös, kuid rahapuudusel endiselt lõpetamata. Neisse on vabatahtlikku tööd ja raha panustanud nii algatajad ise, toetajad kui ka omavalitsused, Maarja Päikesekodu valmimiseks on kogu Eesti rahvas teinud annetusi saates „Jõulutunnel". Need projektid tuleks lõpule viia, et investeeritud ressurss raisku ei läheks. Kogukondlike eraalgatuste kaudu tulebki erihoolekandesse (mis seaduse järgi on riigi rahastada) juurde lisaressurssi: vabatahtlik töö, kogukonnaliikmete panus, annetused, kohalike omavalitsuste raha. Riigil pole mõttekas seda tõrjuda.

Väiksemad kogukondlikud algatused oma piirkonna hoolt vajavate inimeste jaoks ei tekita ka kohalikes elanikes ega kohalikes omavalitsustes vastuseisu. Just seda tõrjumist kogeb AS Hoolekandeteenused, kes otsib europrojekti jaoks kohalikes omavalitsustes maalappe, kuhu ehitada oma uusi hooldeasutusi. Euroopa meetme järgi nõutakse kogukondliku hoolekande arendamist, kuid kogukondlikud teenused saavad sündida vaid kogukondades, mitte nii, et riigifirma tuleb ehitab maja küla territooriumile ja toob kaasa oma senised kliendid.

Kogukondlikud projektid ei pruugi aga iseenesest konkureerida võimsa riikliku ettevõtte või kogenud kinnisvaraarendajate taotlustega. Seda enam, et eeltöö kogukondade kaasamiseks, millega pidanuks alustama selle rahastusmeetme jaoks vähemalt paar aastat tagasi, on jäänud riigil tegemata. Sotsiaalministeerium peaks nüüd seadma kogukonnaprojektide kaasamise prioriteediks, olles vajadusel taotluste koostamise ja projektide elluviimise juures abiks. Ühe võimalusena tasuks kaaluda suurtaotlejate ja erategijate ühisprojekte, kus rajatav taristu antakse valmimise järel üle kogukondlikule teenuseosutajale.

Koos taristu rajamisega tuleb riigil muuta erihoolekande teenuste sisu ja hindu. Teenuste rahastamine, mis praegu on kaldu hooldekodu teenuse poole, on vaja muuta paindlikuks ja hoolealuste vajadustest lähtuvaks. Riik peaks rahastama ka erihoolekande õigusega inimeste päevakeskuse teenust, nädala- ja intervallhoidu (mis praegu on kohalike omavalitsuste õlgadel), suuremat rahastust tuleb võimaldada plahvatusohtlikele autistidele jne. Laiendada on vaja kogukonnateenuste sisu. Raha võiks hakata liikuma koos kliendiga ja teenuseosutaja peaks saama paindlikult otsustada, millist teenust hoolealuse jaoks vormida.

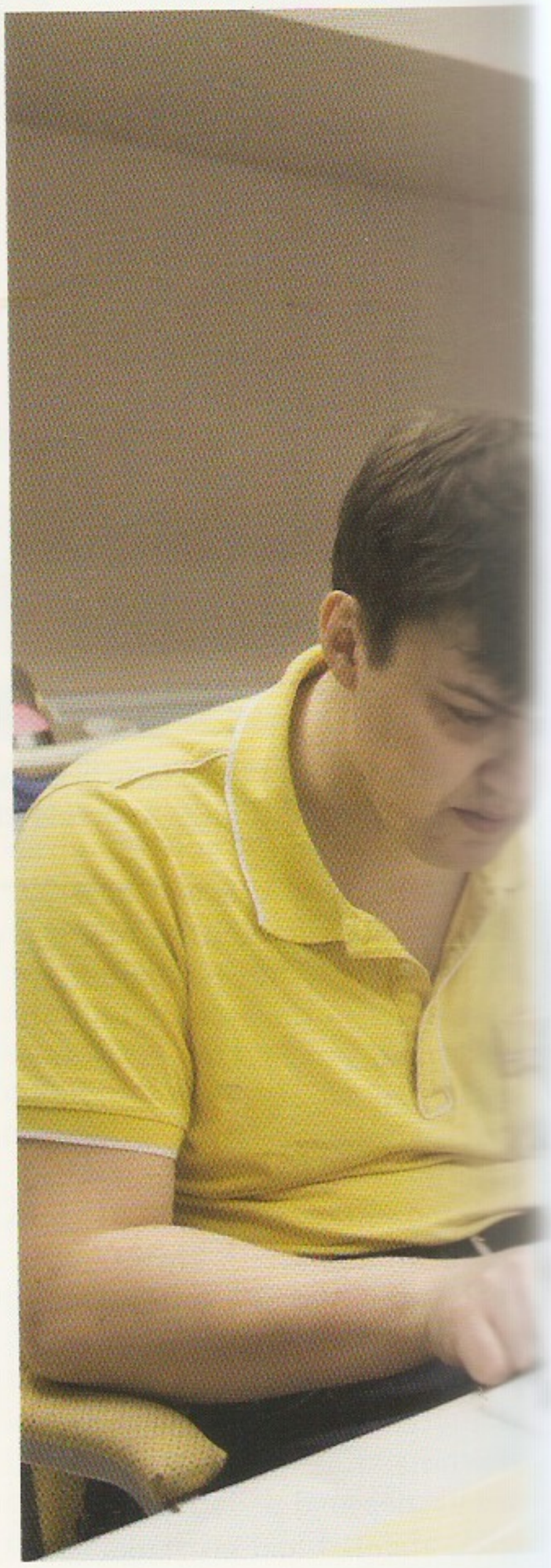

Teenuste viimisega kogukondadesse vajab muutmist ka järjekordade süsteem. Kogukon-

mas sündivatele teenustele peavad ligi pääsema ennekõike oma piirkonna abivajajad. Kui kogukonda rajatakse uus teenusepaik, kuhu kolivad sisse mujalt toodud kliendid, pole see kogukonnateenus. Mujalt ümberkolitavaid kliente saab kogukondadesse integreerida vaid koos kohalike hoolealustega.

Autistika keskuse käivitas vabatahtlike abiga 28-aastase Mardi ema Sirje Norden. Päevahoidu pakkuvas keskuses käivad viis noort on aga piisk meres. HEIKO KRUUSI

MINISTEERIUM LUGES MINISTRI MÄÄRUST VALESTI

Sotsiaalministeerium on avalikkusele ja ka asjaosalistele selgitanud, et erihoolekandeasutuste ümberkorraldamiseks mõeldud 56 miljoni euroga ei tohi luua juurde ühtki uut teenusekohta, kus psüühilise erivajadusega inimestele pakutaks ööpäevaringset hooldust.

„Kui uued projektid ei ole seotud olemasolevate suuremate asutuste reorganiseerimisega, siis saab taotleda raha vaid toetatud elamise ja kogukonnas elamise kohtade loomiseks," selgitas ministeeriumi hoolekande osakonna peaspetsialist Raiko Puustusmaa detsembri Puutepunktides ning lisas, et silmas peetakse sotsiaalhoolekande seaduses kirjeldatud teenuseid, mis ei näe ette ööpäevaringse hoolduse ja järelevalve pakkumist.

Sotsiaalministri määrust „Erihoolekandeasutuste reorganiseerimine" (nr 42, vastu võetud 14.09.2015) uurides selgub aga, et euroraha taotlemiseks selliseid piiranguid siiski seatud ei ole.

■ Määruse §-s 6 öeldakse:

Meetme tegevuse raames toetatakse käesoleva määruse alusel:

1) teenuseüksuse reorganiseerimist, kus vähemalt ühes hoones on enam kui 30 ööpäevaringse erihooldusteenuse teenuskohta;

2) uute kogukonnapõhiste erihoolekande teenuskohtade taristu ehitamist, rekonstrueerimist, ostmist või renoveerimist, **sealhulgas** sotsiaalhoolekande seaduse § 10 lõigetes 1^4 ja 1^5 nimetatud teenustele.

■ Määruse seletuskirjas seisab aga nii:

Määruse § 6 punkti 2 järgi toetatakse **peamiselt** teenuste osutamiseks vajaliku taristu loomist sotsiaalhoolekande seaduse § 10 lõigetes 1^4 ja 1^5 nimetatud toetatud elamise ja kogukonnas elamise teenustele.

Sõnad „sealhulgas" ja „peamiselt" annavad mõista, et 56 miljoni euro kasutamise määrus ei takista kuidagi rajamast kogukondadesse teenusepaiku, kus saab pakkuda psüühilise erivajadusega inimestele ka ööpäevaringset hoolt, kui nad seda vajavad.

ISSN 2228-1312
SAAJA AADRESS:

Viimsi Raamatukogu
Kesk tee 1 Haabneeme Viimsi vald
74001 Harjumaa
Perioodika 01

Kas kümne aastaga on midagi muutunud?

Vaata „Puutepunkti" esimese hooaja saateid veebis puutepunkt.ee/pp2005.html

www.puutepunkt.ee

Saateid tuleb kodulehele jooksvalt juurde. Samas saab lugeda ka Puutepunktide ajakirju alates aastast 2011.

Kui saad aidata. Või kui tead kedagi, kes saab: MTÜ Puutepunktid

arveldusarve EE452200221053907379

MTÜ Puutepunktid on riiklikus tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirjas.

Suur tänu ajakirja toetajatele!

Need olite teie: Kaia Veltmann, Raili Veskilt, Maria Praats, Kalev Märtens, Kaja Linder, Rika Joala, Ülle Kannela, Karolina Antons, Monika Miller, Heldi Käär, Ulvi Mellis, Elen Rekand, Katrin Rogenbaum, Reyle Kappinen, Evelin Peda, Kadri Kiis, Katrin Tenner, Marju Paas, Alo Suursild, Hiie Härm, Elgi Saare, Grete Luige, Eerika Õun, Tõnis Ritson, Chris-Helin Loik, Merly Paltser, Jane Mõtsar, Saimi Teppan, Külli Taremaa, Tiina Lehtla, Lea Kallas, Kreet Ojamets, Evi Ilves, Andra Melliste, Ursi Joost, Mare Mustimets, Ande Etti, Imbi Suun, Ago ja Inta Laur, Silja ja Liis Aavik, Merle Lints, Kristina Alunurm, Siiri Klasberg, Maris Luik, Tarmo Leheste, Sigrid Kristin, Küllike Lain, Evi Johanson, Ere Tött, Triin Pärnpuu, Reet Jepisova, Kaia Veltmann, Larissa Jaraš, Svjatoslava Legitševa, Sander Saat, perearstid Minija Pääslane, Mall Idavain, Elo Lember, Eve Keskküla ja Ljubov Pavlova, riigikogu liige Helmen Kütt, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliit, õiguskantsleri kantselei ja MTÜ Spordiklubi Meduus. Annetustest laekus 819 eurot, millest meil poleks olnud võimalik seda ajakirja trükkida ja tellijatele kätte toimetada. Aitäh kõigile!

Ajakirja väljaandmist toetavad ka

HASARTMÄNGUMAKSU NÕUKOGU

EESTI HOOLDAJATE LIIT

V:E:D:U:R.EE

Laste fond
Tartu Ülikooli Kliinikum